

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang IX, Nr. 316

Parasjat Wajjetsee

11 Kislev 5770
28 november 2009

Overzicht Wajjetsee (Genesis 28:10-32:3)

Ja'akov vlucht voor Esav en verlaat Beëer Sjewa, en gaat op reis naar Charan, naar het huis van de familie van zijn moeder. Na een oponthoud van 14 jaar in het leerhuis van Sjem en Ever hervat hij zijn reis en komt aan bij de Berg Moria, de plaats waar zijn vader Jitschak geofferd werd, en de toekomstige plaats van het Beit Hamikdasj. Hij slaapt daar en droomt van engelen die een ladder, welke op de aarde staat en tot in de hemel reikt, op en af gaan. Hasjem belooft hem het Land Israël, dat er een groot volk uit hem zal voortkomen en dat hij G-ddelijke bescherming zal genieten. Ja'akov ontwaakt en zweert dat hij daar een altaar zal bouwen en een tiende zal geven van al dat hij krijgt. Daarna reist hij verder naar Charan, waar hij Racheel ontmoet bij een waterbron. Hij regelt met haar vader, Lawan, om zeven jaar bij hem te werken om met Racheel te mogen trouwen, maar Lawan houdt Ja'akov voor de gek en geeft hem Racheels oudere zuster, Lea, in plaats van Racheel. Ja'akov verplicht zichzelf nog eens zeven jaar te werken voor Lawan om ook met Racheel te mogen trouwen. Lea baart vier zonen – Reoeween, Sjim'on, Levi en Jehoeda – de eerste stammen van Israël. Racheel is onvruchtbaar en in een poging om Ja'akov toch kinderen te schenken, geeft zij hem haar dienstmeid Bilha tot vrouw. Bilha baart Dan en Naftali. Daarna geeft Lea ook haar dienstmeid, Zilpa, aan Ja'akov tot vrouw, en die baart hem Gad en Asjer. Daarna krijgt Lea nog Jissachar en Zewoelon en een dochter, Dina. Ten slotte zegent Hasjem Racheel met een zoon: Joseef. Ja'akov besluit Lawan te verlaten, maar Lawan die gezien heeft welk een rijkdom Ja'akov voor hem vergaard heeft, ziet Ja'akov niet gaarne gaan en sluit een nieuw arbeidscontract met hem af. Lawan probeert zonder succes Ja'akov te beduvelen, maar Ja'akov wordt buitengewoon rijk. Zes jaar later, wanneer Ja'akov in de gaten krijgt hoe jaloers Lawan is op zijn rijkdom, besluit hij met zijn familie te vluchten. Lawan gaat hem achterna, maar Hasjem waarschuwt hem Ja'akov geen kwaad te doen. Ja'akov en Lawan sluiten een overeenkomst en Lawan keert terug naar huis. Ja'akov vervolgt zijn weg om zijn broer Esav te ontmoeten.

Met toestemming vertaald uit Torah Weekly van Ohr Somayach in Jerusalem, Israel

©1998 Ohr Somayach International - All rights reserved.

HOOGTEPUNTEN VAN HAFTARA WAJJETSEE

door: Reuven Gavriel ben Nissim Ebrahimoff

Portugezen: Hosea, 11:7-12:12, Asjkenaziem: id. 11:7-13:5

Korte samenvatting 11:7-12:12

Israël zal nimmer totaal vernietigd worden, zelfs niet als zij dat verdienen. Hosea profeteert over de toekomstige terugkeer naar het land Israël. Het noordelijke koninkrijk is zondig, ook de koning zondigt. Ja'akov wordt ten voorbeeld gesteld toen hij voor de strijd met Esav stond. Meer over de zonde en fraude en afgoderij van Israël.

Korte samenvatting 12:13-13:5

Hosea herinnert er ons aan dat ons succes in Hasjems handen ligt en niet in die van onszelf. Het koninkrijk van de tien stammen wordt beschuldigd van afgoderij. Hasjem herinnert Israël eraan hoe Hij hen liefdevol door de woestijn geleid heeft.

Het verband tussen de Haftara en de parasja

In de Haftara verwijt de profeet de bewoners van het koninkrijk van de Tien Stammen hun zonden. Hun gedrag steekt schril af tegen dat van Ja'akov Awinoe, zoals dat in onze parasja beschreven wordt:

- ☞ In de parasja zet Ja'akov een steen op als monument voor Hasjem in Beit El, waar hij zweert dat hij een tiende zal afscheiden voor Hasjem van alles wat hij verdienen zal.
In de dagen van het koninkrijk van de Tien Stammen wordt een kalf aanbeden op diezelfde plaats, Beit El, dat daar geplaatst was door de eerste koning over de Tien Stammen, Jeravam.
- ☞ Ja'akov werd nimmer verleid door afgoderij, zelfs niet in de onzuivere atmosfeer van het huis van Lawan, waar afgoderij bedreven werd.
De bewoners van het noordelijke koninkrijk faalden jammerlijk in dit opzicht in hun eigen land.

- ☞ Ja'akov diende Lawan trouw, ondanks diens bedriegerijen. Hij getuigde hoe hij werkte in „de hitte van de dag en de koude van de nacht.” Hij nam nimmer iets van Lawan.
Daarentegen verwijt Hosea het frauduleuze gedrag van de Joden in het noordelijke koninkrijk.
- ☞ Hosea wijst op het voorbeeldige gedrag van Ja'akov die al zijn vertrouwen in Hasjem stelde.
De bewoners van het noordelijke koninkrijk stelden hun vertrouwen in hun menselijke collega's.
- ☞ Hosea stelt Ja'akov als voorbeeld als iemand die constant Tora studeerde (Rasji op 12:10).

De Tien Stammen, zowel als alle latere generaties van Joden worden aangemoedigd dat voorbeeld te volgen. In het tweede deel dat alleen door Asjkenaziem gelezen wordt, wordt verteld hoe Ja'akov vluchtte voor zijn moordzuchtige broer Esav en naar het huis van Lawan gaat waar hij Lea en Rachel trouwt. De rest van de Haftara vermaant de Tien Stammen voor afgoderij, een gedrag dat zo scherp afsteekt tegen dat van Ja'akov. De Haftara is eigenlijk een directe tegenstelling met de parasja van de week. Ja'akov die in een omgeving van afgoderij sterk blijft in zijn vertrouwen in Hasjem, tegenover de bewoners van het noordelijke koninkrijk die in hun eigen Heilige Land afgoden dienen.

Inzicht in Parasjat Wajjetsee

Parasjat Wajjetsee is de eerste van de laatste zes *parasjiot* van het Boek Bereisjiet (Genesis), die allemaal exclusies zijn gewijd aan het leven van Ja'akov. Zoals we zullen zien was Ja'akov de eerste en enige aartsvader die met succes al zijn kinderen wist op te voeden tot volledige toewijding aan G-ds wil en opdracht; het is om deze reden dat hij de eer kreeg om de naamgevende vader te worden van het Joodse volk. Door de hele Tora heen wordt het Joodse volk bijna uitsluitend *Bnee Jisraël* genoemd, d.w.z. „de Israëlieten” (of letterlijk: ‘de nakomelingen van Israël’), waarbij *Israël* de andere naam is die Ja'akov gekregen had.

Ja'akov is dus de laatste van de aartsvaders. Alleen Avraham, Jitschak en Ja'akov zijn de voorvaders van heel het Joodse volk; alleen zij belichamen de elementen van G-ddelijk leven dat wij allemaal moeten trachten na te streven. Daarentegen gaven de kinderen van Ja'akov hun uniek, individueel accent op de verspeiding van G-ddelijk bewustzijn alleen aan hun eigen respectieve stammen door.

Ja'akov slaagde erin te verzekeren dat al zijn kinderen loyaal zouden blijven aan zijn nalatenschap omdat hij de synthese was van het beste van Avraham en Jitschak. Zoals we gezien hebben personificeerde Avraham liefdevolle goedheid (*chesed*); hij stelde zijn leerlingen bloot aan G-ddelijke begrippen en ervaringen, ongeacht of zij geschikt waren om die te ontvangen, maar hij deed dit ten koste van hen geschikt maken om dit G-ddelijke te absorberen. Jitschak daarentegen personificeerde beheersing (*gevoera*); hij verhiel zijn leerlingen zodat zij het G-ddelijke konden absorberen; maar daarbij moest hij eraan voorbijgaan om hen de niveaus van G-ddelijk bewustzijn te doen ervaren, die voorbij gingen aan hun capaciteit om dat op eigen krachten te bereiken. Ja'akov vertegenwoordigde verzoening en harmonie (*tifëret*); als zodanig was hij in staat deze twee diametraal tegenovergestelde benaderingen tot één geheel te maken, waardoor hij de hoogste niveaus van G-ddelijke bewustzijn omlaag kon brengen naar mensen van zelfs maar het laagste spirituele kaliber, en daarbij tevens verzekerend kon zijn dat zij zich dat eigen maakten.

Ja'akov was in staat om de elkaar wederzijns uitsluitende benaderingen van zijn vader en grootvader te verenigen, door G-d te benaderen op een meer transcendente manier dan dat zij dat deden. Avrahams verhouding met G-d was gebouwd op logica: hij kwam tot G-ddelijk bewustzijn door logisch redeneren en hij overtuigde anderen van G-ds bestaan ook door middel van logica. Ook Jitschak baseerde zijn verhouding tot G-d op logica: hij begreep, dat ten einde realiteit in staat zou kunnen zijn om de G-ddelijke openbaring te absorberen, het daartoe geschikt moest zijn, en hij baseerde zijn levenswerk op deze veronderstelling. Ja'akov daarentegen had van begin af aan een minder berekende relatie met G-d, maar meer een naïeve manier van benadering, waarbij hij voorbij ging aan de grenzen van het rationele denken. Zijn toewijding aan G-d was daardoor onvoorwaardelijk en onbetwistbaar, zelfs al ging dat tegen alle logica in. Ja'akov bezat een onbeperkt vertrouwen in G-d en een onwankelbare toewijding aan Hem onder alle onstandigheden. Ja'akov verliet het Land Israël om in Charan te wonen, een gedegeneerde, afgodische maatschappij. Hij werd gedwongen te vluchten voor zijn broer, die hem wilde vermoorden, om vervolgens twintig jaar te moeten leven en werken voor de sluwe Lavan. Hij moest vervolgens tientallen jaren de pijnlijke scheiding van zijn geliefde zoon Joseef ondergaan, van wie hij dacht dat hij dood was. Hij verloor zijn geliefde vrouw Rachel, zijn dochter Dina werd verkracht en wegens een hongersnood moest hij afdalen naar het perfide Egypte. En toch, ondanks al deze beproevingen bleef hij devoot, met een onwankelbaar vertrouwen in Hasjem. Ja'akov personificeerde dus de onveranderlijke consistente waarheid.

Daar Ja'akov zelf op deze manier met G-d in verbinding stond, was hij ook in staat zijn kinderen op te voeden tot vrome, aan G-d gewijde mensen, ondanks hun verschillende karakters en geaardheden en was hij ook in staat om zijn leerlingen te verheffen tot een niveau van G-ddelijk bewustzijn, dat hun eigen bevattingvermogen te boven ging, terwijl hij hen tegelijkertijd leerde hoe zij deze hoge niveaus in hun eigen leven moesten inpassen. Ja'akov is daarom niet alleen de laatste van de drie aartsvaders, hij is de aartsvader bij uitstek. Het is zijn leven, meer dan dat van Avraham of Jitschak, dat als model dient, waarnaar wij ons eigen leven moeten richten.

Nergens blijkt duidelijker dat Ja'akov een synthese was van de benaderingen van zijn vader en grootvader, dan in het eerste deel van de kronieken van Ja'akovs leven, in parasjat Wajjetsee. In deze parasja zien we dat Ja'akov trouwt, een familie sticht en rijkdom vergaart, alles in getrouwheid aan zijn vaders instructies. Maar hij lijkt deze doelen na te streven op manieren die tegenstrijdig lijken aan die waarop Jitschak ze nastreefde: waar G-d Jitschak niet toestond het Heilige Land te verlaten, staat Hij Ja'akov dat wel zonder meer toe; waar Jitschak slechts één vrouw huwde, trouwt Ja'akov er met twee – behalve de twee bijvrouwen!; waar Jitschak de provocaties van zijn belagers vermeed, confronteert Ja'akov ze. In al deze gevallen emuleert Ja'akov meer Avraham dan Jitschak.

En net zoals Avraham in het geheel niet van streek was dat zijn zoon Jitschak feitelijk zijn tegenpool was, zo ook wordt Jitschak niet van de wijs gebracht door de manier waarop Ja'akov leeft en denkt. In feite is *hij* degene die Ja'akov wegzendt, weg uit de beschermende cocon van zijn huishouding, naar het afgodische milieu van Padan Aram en in de klauwen van Lavan, de bedrieger. Opnieuw zijn we getuige van Jitschaks stilzwijgende erkenning dat ten einde zijn zoon waarlijk zal voortgaan in de voetstappen van zijn vader, hij op eigen benen moet staan en zijn eigen pad moet banen. In Ja'akovs geval begreep Jitschak volledig dat wegens Ja'akovs transcendente toewijding aan G-d, het niet alleen passend was maar ook strikt noodzakelijk, dat hij de uitdaging zou aannemen om er op uit te gaan, om de boodschap van G-d zo ver mogelijk onder het publiek te verspreiden.

Dit is de boodschap die in de naam van deze parasja, *Wajjetsee*, zit opgesloten. *Wajjetsee* betekent: 'hij ging uit.' Ten einde dat Ja'akov zijn eigen hoofdstuk kon beginnen in de saga van Genesis, moest hij 'eruit gaan,' het materiële en spirituele comfort van thuis verlaten (om het niet te hebben over het imiteren van het eenvoudige pad van zijn vader). Hij moest de uitdaging van de vijandige buitenwereld confronteren. Alleen op die manier – door zijn toewijding te testen en zijn latent aanwezige moed wakker te schudden – kon hij rijpen tot de vader, die de uitverkoren familie kon doen opgroeien, als ook tot de stamvader, die in staat was om het uitverkoren volk op zijn weg door de geschiedenis te zetten.

Zoals het was met Ja'akov, zo is het met ieder van ons. Wanneer wij eenmaal de culturele erfenis van ons verleden hebben opgezogen, moeten we de uitdaging van de volwassenheid accepteren, en naar buiten treden om onze bestemming te volgen en onze unieke bijdrage te leveren aan de wereld, ter vervulling van G-ds plan. Alleen op die manier kunnen we onze latent aanwezige moed wakker schudden en onze door G-d gegeven talenten ontplooiën en benutten tot hun volle capaciteit. Voorts kunnen we alleen dan verzekeren dat de kracht die G-d ons gaf om alle facetten van de wereldlijke realiteit te heiligen, zich volledig manifesteert, zodat ieder hoekje van ons leven Zijn ware tehuis wordt.

(Op basis van *Tora Or* 17c, *Likutei Sichot* XV, blz. 240-241; *Sefer Hasichot* 5751, deel I, blz. 142-143, 174-175.)

De Misjna van de week (Pea 7:2 en 7:3) kunt u vinden op onze website www.joodsleven.nl/

De Daf uit Talmoed Sjabbat 18 kunt u vinden op onze website www.joodsleven.nl/

Praktische Halacha – Deel één: Het gedrag in de ochtend, kunt u vinden op onze website www.joodsleven.nl/